

Найвища нагорода SEMINCI-67 – китайському фільму

Ольга Скоморощенко

67-й Міжнародний тиждень кіно (SEMINCI), першого в Європі кінофестивалю авторського кіно, що незмінно з 1956 р. проходить у Вальядоліді, успішно відбувся без будь-яких обмежень, пов'язаних з пандемією ковіду. Він відновив свою впевнену ходу, і цього разу додалися ігрові короткі телесеріали, представлені не тільки Іспанією, а й США, Данією і Швецією. Відбувся також шостий Форум жінок-кінематографісток під назвою «Жінки в кінокритиці», який підкреслив важливість роботи жінок як критиків національного кінопроцесу.

SEMINCI-67 став рекордним за кількістю глядачів, досягнувши безпрецедентної цифри у більш як 97 тис. і виявивши суспільний «голод» за кіно. Це відчувалося в Театрі Кальдерон – епіцентрі SEMINCI, в кінотеатрі «Бродвей» на 11 залів, де майже всі місця були зайняті. Під час фестивалю було показано 275 фільмів різних видів, жанрів і тривалості. Офіційна програма складалась із 21 повнометражного фільму, друга за значенням конкурсна програма «Місце зустрічі», присвячена п/м ігровим дебютам або другим роботам, – з 13, програма документального кіно «Період історії» – з 17 п/м стрічок.

Вальядолід – сучасна столиця Кастильї і Леону, традиційно пшеничного краю, тому головною нагородою фестивалю є «Золотий» та «Срібний колоски». Цього разу в офіційній програмі взяли участь потужні роботи високого творчого і професійного рівня, й до закінчення було важко припустити, хто ж стане переможцем... Це непросте завдання вирішило міжнародне журі у складі восьми відомих представників різних кінопрофесій. «Золотого колоска» заслужив фільм «Повернення в прах» Лі Жуйцзюня (Китай, 2022). Він є й автором сценарію, монтажником і художником-постановником власного фільму за браком коштів і можливостей. Його герої – подружжя, що проживає в сільській місцевості віддаленого регіону північно-західної частини Китаю поблизу Монголії, звідки родом і він сам і де відбуваються події у знятих ним попередніх шести фільмах. «Повернення в прах» – елегійно-сумна історія подолання труднощів сільського життя. Коли в інших регіонах Китаю життя пішло вперед гігантськими кроками, герої виявилися до цього не готовими, не пристосовани-

ми, й обробляють землю старими звичними методами. Історія селянина Ма (Бу Рейлін) і його дружини Као (Хай Куїнг), жінки з цілим «букетом» невиліковних хвороб, ставить низку питань про підвалини гуманізму, про те, що ж означає: знайти своє місце в світі. Обоє ніби уособлюють занепад старої системи в сільському господарстві, проте невпинно продовжують працювати, щоб вижити. Навіть

Кадр з фільму «Повернення в прах». Режисер Лі Жуйцзюнь. Китай, 2022.

коли врожай вже зібрано, вони сідають на купі збіжжя втомлені і скоріше сумні, ніж радісні. Одного дня Као гине, втопившись у каналі, який зрошував їхнє поле, і для Ма втрачається остання надія на тихе щастя ціною непосильної, виснажливої праці. Режисер передав це постійне надзусилля героя серед пейзажів і яскравих кольорів, що мимохіть робить глядача безпосереднім учасником екранного дійства. Після сеансу директорка МКФ к/м фільмів у Вальядоліді Ісабель Бланко сумно пожартувала: «Я вже втомилася працювати!..»

«Срібний колосок» отримала стрічка «Тиха дівчинка» Кольма Бейріда (він же й автор сценарію, Ірландія, 2022). Події – в 1981 році в сільській місцевості, проте фільм на диво сучасний. В центрі – дев'ятирічна мовчазна дівчин-

ка Кейт (Кетрін Клінч) з бідної багатодітної сім'ї. Перед черговими пологами матері батько відвозить дівчинку на літні канікули до далеких родичів. Звикла долати на самоті свої труднощі як у школі, так і вдома серед родинного гармидеру, Кейт навчилася бути непомітною, ніяк себе не проявляти. В родині подружжя Кінселя (Керрі Кроулі та Ендрю Беннетт) до несміливої дівчинки поставилися надзвичайно чуйно, з любов'ю й ніжністю, яку вона спостерігає й у взаєминах подружжя. Серед них вона ніби відтанула, розправила крила, стала впевненішою в собі, навчаючись допомагати по господарству, відкрила для себе новий спосіб життя. Її батько, від'їжджаючи, забув залишити валізу з її речами, але господиня знайшла в шафі одяг для неї. В домі, де панує любов і, здавалось би, немає жодних секретів, Кейт випадково довідується, що речі, які вона носить, колись належали сину подружжя, який давно загинув... Міжнародне журі відзначило вміння авторів втілити складну тему в дуже витончений і делікатний спосіб, надаючи простим сценам глибокого змісту і відображаючи однаковою мірою самотність як дітей, так і дорослих. На пресконференції режисер Кольт Бейрід розповів, що на роль дівчинки було багато кандидатур, і він щасливий, що обрали саме Кетрін Клінч, довіряючи

Іван Барнев, Карра Елехальде у фільмі «Васіл». Режисерка Авеліна Прат. Іспанія, Болгарія, 2022.

власній інтуїції, «бо це те, на що ми можемо найбільше розраховувати і спиратися». Юна виконавиця зблинула в цій ролі, і, власне, навколо неї «обертається», на думку режисера, дорослий акторський ансамбль. Також режисер повідомив, що важливим меседжем було те, що не завжди біологічні батьки роблять дітей щасливими. Фільм отримав ще й Премію публіки, яка визначається за результатами голосування після перегляду. Чадолубиві іспанці оцінили фільм за найвищим балом. «Тиха дівчинка» була удостоєна і Премії FIPRESCI, ставши найбільш нагородженим учасником Міжнародного тижня кіно 2022 р. На небосхилі SEMINCI-67 з'явилася ще одна юна зірка – дочка режисерки Крістель Алвес Мейра, удостоєної Премії Пілар Міру найкращому новому режисеру за фільм «Alma viva» («Жива душа») (Португалія, Франція, Бель-

гія, 2022). Юна Саломе приїздить на канікули до бабусі в загублене у горах Португалії село. Бабуся живе ще з іншими своїми доньками, але між нею й онукою склалися особливо теплі й довірливі стосунки. Стара посвячує дівчинку у свої родові знання, що сягають углиб віків і є не чим іншим, як сплавом релігії з язичницькими ритуалами, за які в давнину можна було отримати звинувачення в чаклунстві... Коли бабуся раптово помирає, Саломе саме до неї першої й застосовує отримані від неї знання, та ще й розповідаючи небіжчиці, ніби вона просто дримає, проте, які суперечки тривають в родині з приводу організації її поховання. Оповідь фільму ведеться ніби з точки зору дівчинки, саме так, як вона бачить навколишній світ і при цьому продовжує спілкуватися з улюбленою бабусяю. Режисерка каже, що для неї було важливим зберегти знання й молитви своїх предків як мікрокосмос, як дзеркало, в якому відобразилася її родина, атмосферою якої вона надихалась, її реалії й персонажі, що й дало поживу для фільму «Alma viva». Міжнародне журі офіційної програми відзначило вміння Крістель Алвес Мейри «впливати на аудиторію з гумором і з любов'ю до людей, навіть коли вони далекі від досконалості».

На думку 84-річного польського режисера Єжи Сколімовського, в центрі кінооповіді можуть бути не тільки дівчатка, а й тварини! У випадку з його останнім фільмом «Ео» (Польща, Італія, 2022) дія обертається навколо сірого віслючка... Режисер, який поставив більше 20 фільмів, тут став і співавтором, і співпродюсером. Віслючок Ео успішно виступає в цирку під керівництвом артистки на ім'я Касандра, з якою в нього приязні творчі стосунки, аж до того часу, поки не з'являються анімалісти, які забороняють використання тварин у цирку, тому Ео опиняється самотній у відстійнику. Коли ж до нього навідується Касандра, з ніжністю прощаючись із ним, зраділий Ео втікає зі стійла в її пошуках. Саме тоді й починаються його перипетії дорогами не тільки Польщі, а й усієї Європи, де його чекає різний досвід – від позитивного до вкрай негативного, як із футбольними фанатами, які його ще й побили, бо потрапив під руку... Фільм Сколімовського переростає в маніфест боротьби з жорстокістю, і не тільки до тварин, а й до емігрантів. Режисерові під час знімального періоду довелося пом'якшити 6 віслюків, і, як він сам сказав, єдиною формою «режисури» з ними була ніжність... Єжи Сколімовський в останніх своїх фільмах робить ставку на експериментальне кіно в пошуках нових форм наративу. Його зусилля були відзначені Премією найкращому режисеру. Фільм «Ео» відзначили і на Каннському МКФ 2022 року Премією журі. Після перегляду його на SEMINCI-67 жартували, що найкращим актором буде віслючок Ео.

Проте найкращими акторами стали ex aequo двоє виконавців із фільму «Васіл» (Іспанія, Болгарія, 2022) – відомий баскський актор Карра Елехальде і болгарський актор Іван Барнев – кожен з них наполягав, що успіх приніс саме його партнер. Поставила фільм іспанська режисерка Авеліна Прат за власним сценарієм, і це її дебют. Болгар-

Лубна Асабаль у фільмі «Голубий кафтан». Режисерка Мар'ям Тузані. Франція, Марокко, Бельгія, Данія, 2022.

ський актор став відкриттям для фестивалю, зігравши роль емігранта з Болгарії, що жив на вулиці і якого забрав на деякий час до себе додому архітектор пенсійного віку, оскільки їх об'єднала любов до гри в шахи, і так вони могли чимало годин присвячувати своєму захопленню, що і було чи не єдиною мовою спілкування між ними при поверховому знанні іспанської болгариним і відсутності знань болгарської іспанцем Альфредо. Васіл грав у шахи на порядок вище, тому Альфредо у неповторному виконанні Карра Елехальде багато чому від нього навчився. Для дочки Альфредо (Александра Хіменес), яка відвідувала батька, те, що він взяв до себе незнайому людину, викликало великий подив і несприйняття. Всі родичі знали, що він вже давно жив спокійно сам серед щоденної рутини і своїх звичок і не хотів, щоб хтось йому заважав. Лишається додати, що це насправді сталося з батьком Авеліні Прат і послужило канвою фільму, де оповідь ведеться ніби під кутом зору дочки. Режисерка на пресконференції зізналась, що їй лякає і напружує зближення з незнайомими людьми, і що насправді важко пізнати людину до кінця, і для неї це проблематично. Іспанці не поспішають входити в довіру з незнайомими, але якщо вже комусь вдалося завоювати її, то можеш і в дім до них потрапити...

Найкращою на SEMINCI-67 була визнана бельгійська акторка іспано-марокканського походження Лубна Асабаль, виконавиця головної ролі у фільмі «Голубий кафтан» (Франція, Марокко, Бельгія, Данія, 2022) режисерки з Марокко за сценарієм, написаним разом із чоловіком – режисером Набілем Айюшем. Героїня Лубни Асабаль Міна – мужня, сильна жінка, хоч і на перший погляд видається тендітною, разом із чоловіком веде справи у майстерні з пошиву традиційних кафтанів. Коли стає відомо про її

невелику хворобу, чоловік змушений взяти собі помічника Юссефа (Айюб Міссіу), молодого вправного підмайстра, ще й красивого, який закохується у свого хазяїна... Міна з невлесних ознак здогадується про це, але відкритих докорів не висуває чоловікові, а навпаки, намагається триматися спокійно разом із обома чоловіками, обідати разом, перебувати в майстерні. Оповідь розвивається в повільному ритмі, передаючи любов і ніжність персонажів цього дивного трикутника, що утворився в результаті хвороби Міни. Для режисерки ця неймовірна і водночас зворушлива історія стає можливістю розповісти про подолання приховуваних страхів і стримуваних бажань, і найголовніше – про свободу бути самими собою. Коли Міна помирає, чоловік вдягає її саме в той голубий кафтан, який вони з такою любов'ю пошили разом із підмайстром.

Найкращий сценарій SEMINCI-67 написали Мікаель Херс, Меуд Амелін і Мар'єт Дезерт для фільму «Нічні пасажири» (Франція, 2022), а перший з них – поставив. Ця премія носить ім'я Мігеля Делібеса, класика літератури ХХ ст. й уродженця Вальядоліда. Дія відбувається в Парижі 1981 року в розпалі бурхливої виборчої кампанії. Саме на її тлі розгортаються події в одній сім'ї, де мати двох підлітків не в змозі подолати психологічну травму розлучення. Їй радять звернутися на радіо, де щонаочі з успіхом іде передача «Нічні пасажири» і де кожний гість може розповісти свою історію. Невдовзі Елізабет (Шарлотт Гейнсбург), завдяки щасливому для неї збігу обставин, із гості програми перетворюється на її ведучу, має шалений успіх і знаходить нове кохання в особі керівника радіоканалу.

Найкращим оператором став бельгієць Рубенс Імпенс, який зняв «Вісім гір» (Італія, Бельгія, Франція, 2022) Фелікса ван Гренінгена і Шарлотти Вандермеерш, з якими незмінно працював у шести попередніх картинах. У фільмі йдеться про дружбу двох хлопчиків – з дитинства і впродовж 30 років дорослого життя, про їх закоханість у гори. Мінливі і прекрасні пейзажі італійських Альп, а також Гімалаїв, куди здійснив подорож один із них, на думку журі, заворожують і є ніби дійовими особами дійства. Цей фільм також був відзначений Премією золотих блогів.

До офіційної програми SEMINCI-67 входив фільм «Памфір» (Україна, Франція, Польща, Чілі, Люксембург, Німеччина, 2022) українського режисера Дмитра Сухолитко-Собчука, проте відзнак не отримав.

«Зелений колосок», запроваджений 2018 року як відповідь на глобальні екологічні проблеми, дістався фільму «Делікатний» (Австралія, Гонконг, США, Філіппіни, Сполучене Королівство, 2022) – одному з чотирьох у програмі «Зміни клімату». Документальна стрічка журналіста і кінематографіста Карла Малакунаса розповідає про боротьбу за екологію своєї країни невеликої групи молоді Філіппін, яка намагається захистити дивовижні природні ресурси, такі, як пляжі золотавого піску від забудов, ліси від вирубок, ріки від браконьєрського вилову риби, незаконного видобування мінералів і нелегальної торгівлі. Боротьба проти корупційної системи в країні – це приклад бороть-

Кетрін Клінч у фільмі «Тиха дівчинка».
Режисер Кольм Бейрід. Ірландія, 2022.

би за екологію всієї планети, на яку зважається група екологів, ризикуючи власним життям.

Запрошеною країною на SEMINCI-67 була Ірландія, яка, крім «Тихої дівчинки» в офіційній програмі, запропонувала програму з 19 повно- і 5 к/м анімаційних фільмів, створених між 1992 і 2021 роками. Розгорнута панорама соціального й особистого життя ірландців останнього століття не могла не зацікавити, а той, хто вивів кіно Ірландії на світову арену, – Джим Шерідан (н. 1944) – був присутній на фестивалі й провів майстер-клас. Почавши творчий шлях як театральний режисер, Джим Шерідан за свій кінодебют «Моя ліва нога» (1989) був номінований на «Оскар», а в 1993-му його фільм «В ім'я отця» здобув «Золотого ведмеда» у Берліні. В запропонованій ретроспективі він був присутній як режисер і співавтор сценарію фільму «В Америці» (Ірландія, Об'єднане Королівство, 2002) та автор сценарію «Втечі на захід» (Ірландія, Об'єднане Королівство, 1992). SEMINCI-67 високо оцінив його творчість і нагородив «Почесним колоском». Цією премією були нагороджені ще п'ятеро іспанських кінематографістів, серед яких видатний режисер Мануель Гутьєррес Арагон, відомий актор Антоніо Ресінес, продюсер Андрес Вісенте Гомес, Чема Сармьєнто – режисер, сценарист і монтажер, який працював здебільшого у Франції, проте родом із Кастильї і Леону, і зірка іспанського кіно Вікторія Абріль. Мануель Гутьєррес Арагон (н. 1944) – фундаментальна постать не тільки в іспанському кіно, а й у національній культурі, найвідоміші його фільми: «Демони в саду» (1982), «Кабальєро Дон Кіхот» (2002), «Всі ми запрошені» (2008). Антоніо Ресінес (н. 1954) – актор театру, кіно і телебачення, який знявся у близько сорока фільмах і про якого кажуть «всюди», йому підвладні всі жанри, він працював з усіма видатними іспанськими режисерами, лауреат Премії Гойя. Андрес Вісенте Гомес – продюсер більше ста фільмів, лауреат у Каннах, Венеції і Берліні, володар Премії Гойя, БАФТА і навіть «Оскара». Його називають «зірким оком» національного кіно, і саме він

давав імпульс проектам Орсона Веллса, Педро Альмодовара, Карлоса Саури, Бігаса Луни, Алекса де ла Іглесія та ін. Для урочистого вручення «Почесного колоска» Вікторії Абріль відомий актор і її партнер у фільмах Іманол Аріас вийшов у блакитній касці будівельника, щоб запобігти, як він пояснив, непередбачуваним вибухам її темпераменту. Вікторія Абріль у 15 років уперше знялася у фільмі «Одержимість» (1975), проте її хрещеним батьком в кіно став відомий режисер Вісенте Аранда, для якого вона була незамінною в багатьох його фільмах, зокрема, в «Коханці» (1991), що приніс їй «Срібного ведмеда» в Берліні. «Талісман Аранди», «дівчина Альмодовара», як її називали, абсолютна професіоналка перед камерою, яка українському глядачеві запам'яталась у фільмі Педро Альмодовара «Зв'яжи мене!» (1990), де знялася з Антоніо Бандерасом, а 1995-го отримала Премію Гойя за роль повії у фільмі Агустіна Діаса Янеса «Ніхто про нас не згадає, коли ми вмеремо».

Журі конкурсної програми «Місце зустрічі» назвало переможцями ex aequo два фільми: «Моя хвороба» режисера Крістофера Борглі (Норвегія, Швеція, 2022) і «Військове поні» режисерки Джини Геммелл (США, 2022), в обох ідеться про проблеми молоді і підлітків. Перший – чорна комедія про токсичні стосунки молодої пари на тлі сучасного мистецтва живопису, другий – хроніка подій, пов'язана з життям підлітків у індіанській резервації. Фільми журі визначили як два боки одного явища, одного конфлікту – зловживання і наслідки привилеїв тих, у кого більше можливостей.

Премією в документальній програмі «Період історії» відзначено «Все, що вдихаєш» (Індія, США, Об'єднане Королівство, 2022) молодого режисера з Індії Сунака Сена, яка вже здобула премію «Золоте око» у Каннах 2022 року. Йдеться про діяльність двох братів, які присвятили себе порятунку чорних шулік, що перебувають на межі зникнення у перенаселеному і забрудненому Нью-Делі.

До традиційної позаконкурсної програми «Spanish Cinema» увійшли 12 фільмів, зняті як відомими режисерами, такими як Родріго Сорогойєн («Бестії»), Ісакі Лакуеста («Один рік, одна ніч»), Хонас Труеба («Маєш приїхати, щоб побачити це»), так і молодими, серед яких – режисерка Карла Сімон, чий «Алькаррас» (Іспанія, Італія, 2022) був висунутий на «Оскар» від Іспанії.

Директор Хав'єр Ангуло в своєму фестивальному зверненні зазначив, що SEMINCI-67 було викликом з відновлення роботи фестивалю після двох попередніх. «Тепер така невтішна панорама війни, що виникла на горизонті, і пов'язана з нею економічна криза нас не можуть налякати. Зараз ми як ніколи усвідомлюємо, що кіно – найкращі ліки, грандіозний вітамін для подолання песимізму і розчарування». У перші ж дні роботи SEMINCI-67 ми зустрілись з паном Хав'єром серед фестивального виру, і він обняв мене, ніби я щойно прибула з фронту: «Поглянь же, як вас підтримує вся Європа! Маєте перемогти!»

Вальядолід – Київ